

De Kuzemerkooi

Onderstaande foto is gemaakt vanuit de binnenzijde van een der met gaas overdekte vangkooien, in de richting van de er achter liggende kooiplas, van de Kuzemer eendekooi te Oldekerk.

Eendekooien lagen er ooit volop in het Westerkwartier. Ze waren bedoelt om wilde eenden te vangen. Een eendekooi bestond uit een beschutte kooiplas, meestal omgeven door een grondwal en/of bos, die in verschillende richtingen uitloopt in vangpijpen. Die vangpijpen zijn afgeschermd met rietmatten waarover gaas is gespannen. De pijpen eindigen in een vanghok.

Het werk van de kooiker bestond uit het lokken en vangen van de eenden en deze te gelde maken. De staleenden worden gevoerd, gaan 's nachts de polder in en brengen tegen de morgen andere wilde eenden mee naar de kooiplas.

De eenden worden met behulp van tamme lokeenden verder mee de vangpijpen in gelokt.

Dat lokken gebeurde vaak m.b.v. een kooikerhondje dat met zijn staartje net zichtbaar achterlangs de rietmatten naar het vanghokje loopt en de nieuwsgierige eenden zo meelokt. En daar eindigt dan het leven van de wilde eend, hij gaat letterlijk 'de pijp uit'. Tegenwoordig worden eventueel nog gevangen eenden geringd t.b.v. weetsnchappelijk onderzoek en achtereenvolgens weer los gelaten.

De Kuzemerkooi behoorde volgens de overlevering bij het verdwenen Kuzemer nonnenklooster en dit klooster beschikte over het exclusieve recht een eendenkooi te mogen exploiteren.

Het recht van eendenkooi is al zo oud (14^e en 15^e eeuw) dat het in het Oud Burgerlijk Wetboek van 1838 al niet meer werd opgenomen. Het was een exclusief recht om vogels te mogen vangen met vangpijpen bij een waterplas: een eendenkooi.

Een tweede oud zakelijk recht bij de eendenkooi was het **afpalingsrecht**. De basis van dit recht is de voorwaarde voor het vangen van waterwild d.m.v. een eendenkooi. T.w. de rust in en rond de kooi. Deze rust is verzekerd door het bestaan van de zogenaamde afpalingskring. Bij kooien waarop dit afpalingsrecht rust mogen binnen een zekere omtrek zonder noodzaak geen handelingen worden verricht waardoor de eenden binnen de afpalingskring kunnen worden verstoord of verjaagd.

In de omgeving van Oldekerk, maar ook elders in het Westerkwartier lagen meerder eendenkooien. Doordat dit gebied heel waterrijk was, waren hier vroeger heel wat eendenkooien, er waren er negen in het Westerkwartier. Er is van al deze eendenkooien nu één teruggeplaatst, overigens niet op de oorspronkelijke plek. De oude situatie is weer teruggebracht: de bosjes, de eendenkooi en het kooikerhuisje dat een educatieve functie heeft. Een eendenkooi heeft tegenwoordig alleen een natuur- en cultuurhistorische waarde. Het is een stiltegebied dat ook voor andere dieren aantrekkelijk is. Een eendenkooi ligt altijd in een open gebied en vervult daarmee een stapsteenfunctie voor planten en dieren. Het bos rondom de kooiplas is meestal gevarieerd met hoog opgaand hout en lager hout bij de kooipijpen. Bij het kooihuisje staan vaak nog fruitbomen.

Heden ten dage De Kuzemerkooi is een natuur- en recreatiegebied bij Oldekerk van 10 hectare. Het onderhoud wordt gedaan door vrijwilligers uit de dorpen namens de Stichting Kuzemerkooi.

.....